

Čtenářský deník – Nerovnoměrný rozvoj + Politika rozvoje

Chapman, G. P. (2002) *The Green Revolution*:

Malthus už dávno předpovídal exponenciální výrazný nárůst obyvatel – daleko výraznější než možnosti jejich produktivity... Což mělo znamenat katastrofu... Ač během následujících 200 let jejich počet skutečně výrazně narostl – žijí si lépe a déle než dřív. Proč? Jednak za to může osvojení nových technických postupů, druhak také rozšíření zemědělské půdy.

Zajímavé je, že o země, kde nebyly podmínky natolik ideální se v době studené války pořádal jakýsi ideologický hon. Kdo je nakrmí? Západ nebo Východ? Východ to zkouší ideologicky, Západ technologicky... Kombinace šlechtění, hnojení a zavlažování jako protipól zestátňování. Západní způsob se ukázal jako velmi efektivní, ovšem stejně tak velmi náročný na vstupy. Rozvojové země, jejichž počet obyvatel výrazně narůstal, byly donuceny použít metod této tzv. „zelené revoluce“ - příkladem budiž Indie, kde se výnosy po nástupu nových technologií zdvojnásobily.

Jaké byly důsledky zelené revoluce? Rozporuplné - na jednu stranu se všeobecně zvýšilo blaho společnosti v důsledku vyšší produkce, na stranu druhou byli například menší rolníci utlačeni velkými farmami (cenově), stejně jako se ukázaly nepříznivé environmentální důsledky (salinizace) - toto vyústilo v hledání řešení - zemědělství s nízkými vnějšími vstupy (návrat k organickému zemědělství?).

Jaké jsou perspektivy budoucnosti? Geneticky modifikované organismy a jejich ne/použití... Trumfy jsou v rukou bohatých (a sobeckých?) společností... Postupem času se snad celý svět nakrmí... snad.

Můj názor:

Text je zajímavý, a de facto s ním i souhlasím – pro čím se jedná o téma, o němž, přiznávám příliš mnoho nevím, a tak mě fascinovalo propojení vysoké politiky s takovými „obyčejnými“ věcmi jako je sadba jiné odrůdy rýže kdesi pod Himalájemi... Jediné s čím mírně nesouhlasím je autorův pozitivní přístup ke GMP... (alespoň tak na mě působí).

Otázky:

1. Kolonizace země podle článku už není příliš možná. Co si myslíte o kolonizaci jiných planet?
2. Vidíte rozdíl mezi ideální společností a totalitou?
3. Podobný příklad jako zelená revoluce nabízí i termojaderná fúze. Co by její úspěšná introdukce udělala se světem?

Slater, D. (2002) *Trajectories of Development Theory: Capitalism, Socialism, and Beyond*.

Dnešní doba ve vědě je dobou „post“ směrů a „nových“ jevů, v kontextu rozvoje je dobou dalšího šíření západních představ (které jsou cílem zvětšující se kritiky). Autor rozebere dva základní pohledy na politiku rozvoje - západní a marxistický - zejména na příkladu USA a Latinské Ameriky.

Západ ztělesněný Amerikou je již od dob osvětenství sám sobě prezentován jako nositel rozvoje člověka a civilizace. Z tohoto ducha pak vyrůstá i snaha Ameriky „pomoci“ méně rozvinutým zemím jako jakási morální podstata rozvoje. Následuje příklad Kuby – kdy se například zdejší učitelé jeli „učit“ do Cambridge... Po 2. světové válce vznikají dva hlavní proudy „západního rozvoje“ – modernizační a neoliberální. „Modernizace“ jest pojmem, který vzniká během studené války, a pro Západ znamená rozvoj, pokrok, urbanizaci a šíření inovací (naproti tradicím, venkovu,...) – zejména z pozice státu. Druhý proud dává velmi malý význam státu (ten je chápán spíše jako „brzda“ rozvoje), a naopak akcentuje roli volného trhu. Oba proudy však vychází ze západního pohledu na svět.

Čtenářský deník – Nerovnoměrný rozvoj + Politika rozvoje

Marxistický rozvojový model (pohled) se datuje od 60. let, a ústí například v teorii módu produkce, nerovné směny, atd... Primární role je dávana vztahům pracovní síly, kapitálu a sociální struktuře, jak je známo, vykořisťovatelský kapitalismus měl být převálcován socialismem. Vliv této teorie však slábl – zejména proto, že M(m)arxismus vidí kapitalismus pouze jako svět řízený penězi, neuznával individualitu člověka (kterou nahradil soupeřícími společenskými třídami) a víra v privilegovanou roli dělnické třídy. Souhrnem - i marxismus, vnáší do země Třetího světa pohled Západu, ač jiným způsobem.

Současnost a její pohled na rozvoj se zabývá mnohem více otázkami identity, subjektivity, vědomostí a moci. Vyúsťuje tak v zájem o témata jako jsou místní společenství, environmentální problémy, či otázky rozdílu (gender, ale nejen ten). Tento proces jakési západní sebereflexe, obracení k novým tématům, a učení se od „méně pokročilých“ shledává autor jako pozitivní krok postmoderního Západu.

Můj názor:

Opět poučný text na téma, o němž jsem příliš často nezavádl, ale de facto shrnuje „obecně známé“ věci celkem zajímavým způsobem. Možná mi nepatrně nesedí autorův „příliš západní“ pohled na marxismus – rozhodně nechci obhajovat, ale myslím, že tato problematika by zasloužila více rozebat – možná jsem mimo, ale mám pocit, jako by právě pohled na ni byl až příliš odbytý.

Otázky:

1. Jsou všechna tahle post- a novo- skutečně nutná? Nestačí normálnímu člověku „pouhé“ pozitivistické názory na svět?
2. V čem mohou být užitečné feministické teorie?
3. Podle textu je náš prezident neoliberál... představte si, že je prezidentem rozklíženého státu v rovníkové Africe – co by udělal?

Bunyard, P. (1997) Tehri: a catastrophic dam in the Himalayas

Již jen velmi stručný obsah... :)

Autor se (v aktualizovaném) článku zabývá stavbou přehrad (která má být největší v Asii) na území západního Himaláje v Indii, jež má mít za následek vystěhování 85 000 místních zemědělců. Tato přehrada má sloužit jako zdroj pitné a závlahové vody, a zároveň jako zábrana před povodněmi pro lidi v údolí.

Problémem je odlesnění - to se událo nějakých 50 let zpátky (vykácen posvátný místní dub), které způsobuje fluktuace ve výši průtoku řeky (Bhagirathi), vysychání pramenů, erozi, a obecně chudnutí půdy. Místní ženy a děti se dnes snaží tyto lesy obnovit. Muži odešli z vesnic, aby vydělali peníze pro rodiny – více však trpí ženy, které pracují ve vesnicích i za ně. A vzhledem k tomu, že velkou část živobytí poskytuje les, vzešla právě od žen iniciativa na jejich obnovu.

Alternativa k velké přehradě je jasná – vysázet lesy, popřípadě vystavět menší ve vyšších údolích jako rezervoáry vody, ale hlavně zvýšit efektivitu hospodaření z vodou (například opravit zavlažovací kanály). Bohužel je plánováno od stolu někde „nahore“ a tak se znalosti místních společenství nejsou schopny prodat.

Po vydání tohoto článku se zvedla vlna odporu vůči přehradě. Pozice místních protestujících se změnila z „ekoteroristů“ na „hrdiny“, a nakonec se místním podařilo stavbu pozastavit. Nakonec ale autor vyjadřuje skepsi – příkladem na Světové bance, která stavbu přehrad podporuje: „Kdo je proti nim, je proti hladovějícím dětem“...

Čtenářský deník – Nerovnoměrný rozvoj + Politika rozvoje

Můj názor:

Zajímavý text – poněkud staršího data. Napamatuju si už z hodiny, jak to dopadlo, ale i já si myslím, že asi ne pozitivně – každá iniciativa se časem rozdrobí a utichne, bohužel... Každopádně příklad místních žen, které chodily do hor sázet lesy je úctyhodný, a myslím, že někteří ekologové a jejich organizace by si z něj mohli vzít poučení...

Otázky:

1. Jak to vlastně dopadlo?
2. Jsou podobné iniciativy například u nás v ČR na místě?
3. Proč by lidé, poučení o roli lesa v jejich životě tento les vykáceli?